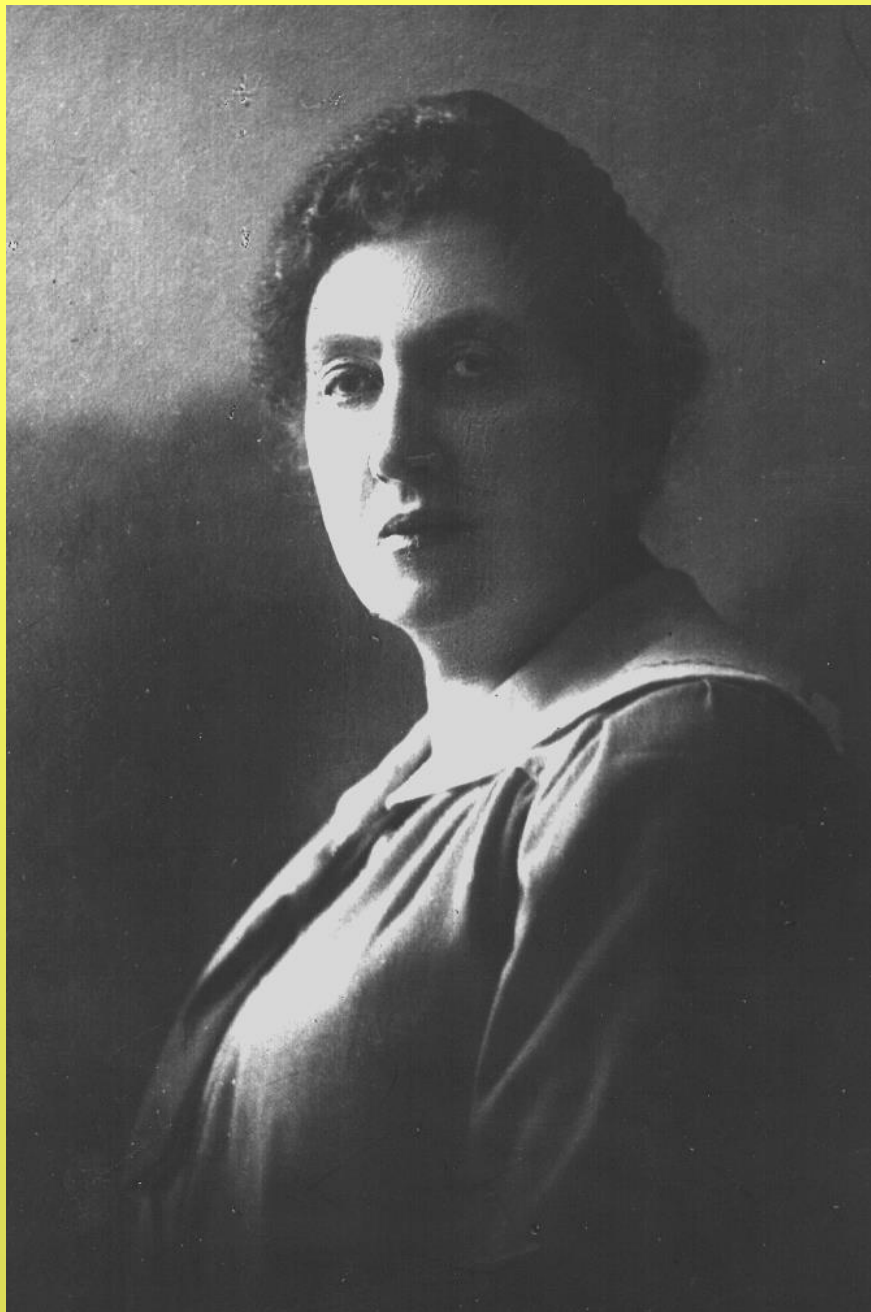

Mag. Iztok Petrič

**Terezija Jenko –
“velika žena”**

**Življenje in delo
“pozabljene polovice”
slovenske zgodovine**

Kulturna dvorana Škofljica, 7. 12. 2012

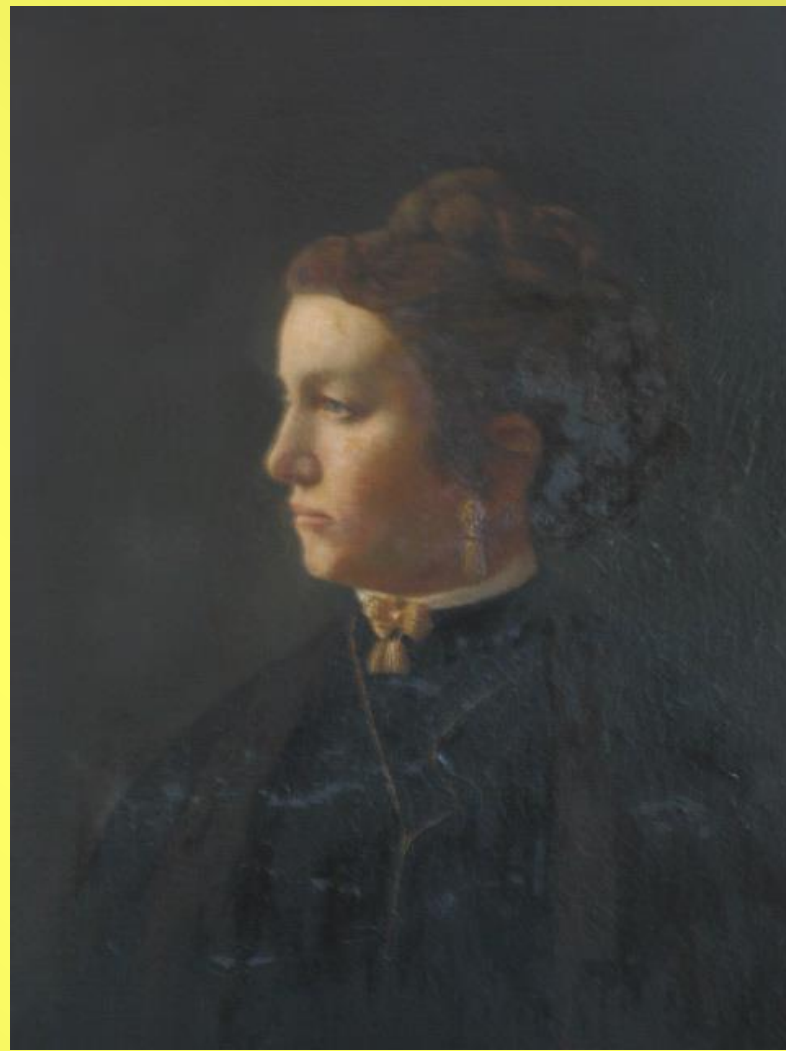
Šaverca.

**Terezija Jenko je bila rojena 4. 10. 1858 pri Gospodcu na Lavrici,
kjer je gospodarila družina Lenče.**

**Mihael Lenče
(1818–1880)**

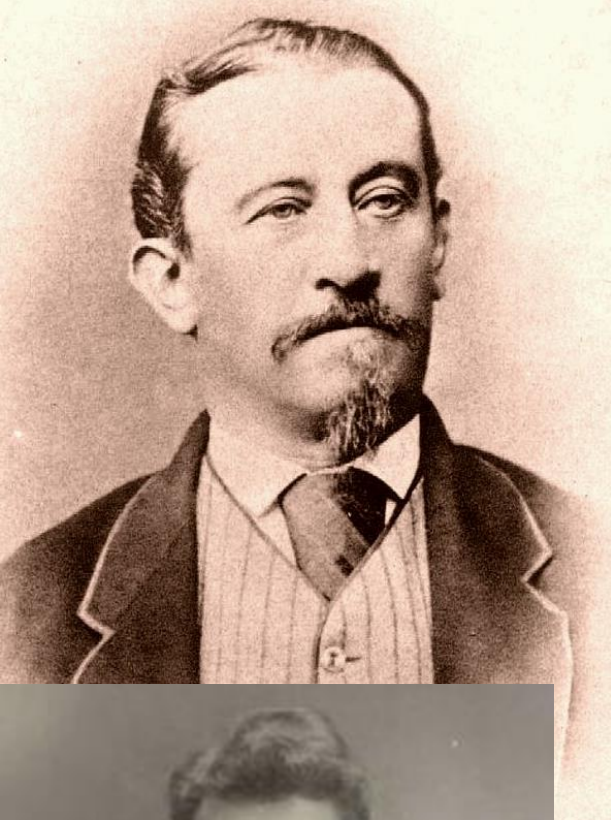
**Ana Maria Lenče, roj Hiebl
(1825–1882)**

Uršulinska cerkev v Ljubljani.
Razglednica iz leta 1914.

Dekleta uršulinske šole v Ljubljani okrog leta 1868.

**V Lenčetovi gostilni
so se zbirali mnogi intelektualci.**

Fran Levstik

Dr. Ivan Lah

Dr. Ljudevit Jenko (1841–1912)

**Očesni in nosni zdravnik
iz Ljubljane, zaveden Slovenec
in Slovan, velik zagovornik
panslavizma in ljubitelj
ruskega jezika.**

**V Ljubljano iz Gradca pripelje
dr. Eda Šlajmarja, ki je postavil
temelje slovenski kirurgiji.**

**S Terezijo Lenče
se poroči 25. junija 1878.**

Dom Jenkovich na Jurčičevem trgu 3 je bil ljubljansko središče panslavizma in navdušenja nad ruskim jezikom in kulturo.

Ljubiteljica glasbe

- “sočna altistka”
- predsednica ženskega zbora
Glasbene matice 1895–1901
- pobudnica koncertov na Dunaju
leta 1896 v zahvalo za pomoč
ob velikonočnem potresu 1895

*“Zahvalna koncerta naše pesmi
sta dvignila ugled našega zavoda
in naše pevske kulture in sta utrdila
v pevcih samozavest, da so pozneje
prirejali vedno nove turnee v inozemstvo,
kjer so povsod dosegli sijajne uspehe.”*

Terezija Jenko
in zborovodja Matej Hubad

Zbor Glasbene matice pred odhodom na Dunaj leta 1896.

30letnica zborovskih koncertov ljubljanske Glasbene Matice

V torek, dne 23. marca 1926., je preteklo 30 let, kar je imel pevski zbor Glasbene Matice svoj prvi izvenljubljski koncert, in sicer koncert v veliki dvorani dunajskega glasbenega doma. Drugi koncert se je pa vršil 25. marca 1896.

Pevski zbor Glasbene Matice je nastopil takrat v imponantnem številu 200 pevcev in pevk pod vodstvom svojega zborovodje Mateja Hubada ter je na prvem koncertu izvajal razne vokalne skladbe, med njimi tudi slovenske narodne pesmi v Hubadovi harmonizaciji. Na drugem koncertu pa so peli pod osebnim vodstvom skladatelja Dvořaka njegovega Mrtvaškega ženina. Vsi dunajski listi so takrat v najlaskavejših besedah pohvalili izvajanje slovenskih pevcev ter jih stavili v vzgled dunajskim zborom. To koncertno turnejo glasbene Matice je vodil v Ljubljani poseben odbor, sestojč iz članov Glasbene Matice, kateremu na čelu so bili

pokojni sodni svetnik Vencajz ter gospa dr. Jenkova in rač. ravnatelj Anton Svetek.

Ženski zbor je nastopil na Dunaju v prekrasnih narodnih nošah in na te čase nas spominja velika fotografija pevskega zbora Glasbene Matice, ki je priložena v današnji številki. Na njej žal niso fotografirani vsi udeleženci. Manjka jih okrog 50. Izmed moških članov, ki so na fotografiji naslikani, delujejo še danes v Glasbeni Matici: ravnatelj Matej Hubad, rač. svetnik Josip Juh, skladatelj Anton Lajovic, predsednik Glasbene Matice dr. Vladimir Ravnihar in podpredsednik Glasbene Matice dr. Janko Žirovnik. De facto sodelujeta v zboru izmed vseh naslikanih moških članov le še Juh in dr. Žirovnik. Izmed naslikanih moških članov zbora je še okrog 35 živih, ostali so v teku 30. let pomrli. Morda bi bil umesten sestanek še živih članov pevskega zbora Glasbene Matice, ki so peli na Dunaju.

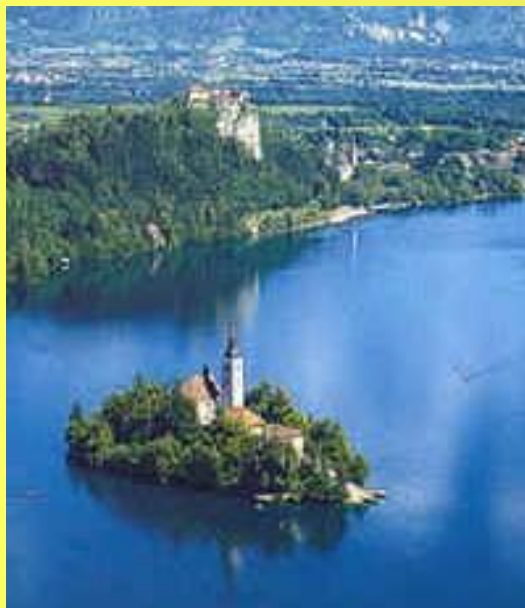

Od leve proti desni: dr. Ferjančičeva, dr. Vencajz, dr. Jenkova, pevovodja Hubad, Svetek.

**Odmev o nastopu
zbora Glasbene matice
na Dunaju
je trajal več desetletij.**

Jutro: dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko (25.03.1926)

Bled

Fonograf – prva snemalna naprava

**Jevgenija Eduardovna Linjova (1854–1919),
zbirateljica ljudskih pesmi in
pionirka fonografiranja v etnomuzikologiji.**

Zagovornica slovanske vzajemnosti - panslavizma

Učenje ruskega jezika nasproti nemškemu jeziku

Krepitev slovanskega ponosa

Ruski krožki (1899) in ruski večeri

Spoznavanje kultur ostalih slovanskih narodov

**Potovanja v Črno Goro (1895),
Makedonijo in Bolgarijo (1903)
ter Rusijo (1902)**

**Publiciranje in predavanja v želji po
širitvi obzorja slovenskemu narodu**

**Izobraževanje Slovencev na univerzah
slovanskih narodov**

Tereziya Jenko leta 1903

Listek.

V Črni gori.

(Potni spomini in vtisi. Spisala Terezina dr. Jenkova.)

I.

Ein Land durchaus erfüllt von hohen düstern Gebirgen, eine nackte, öde, baum- und strachlose Steinwüste, deren monotone tote Hochfläche nur hie und da durch eine finstere gähnende Schlucht unterbrochen wird — in diesem ganzen trostlosen Gebiete aber als menschliche Bewohner einzig und allein eine geringe Zahl halbverhungelter hohläugiger verlumpter Hirten, die bei der ersten besten Gelegenheit sich in mordsüchtige Briganten verwandeln, — dies ist das Bild ungefähr, das bei dem Worte „Montenegro“ vor den Augen des deutschen Publikums, wenn nicht Europas überhaupt, aufsteigt. Aber dies Bild ist wenigstens zum grössten Theile ein falsches.

Dr. Bernhard Schwarz „Montenegro.“

Srce in pa ljubezen do naših bratov gnala sta me na jug. Hotela sem spoznati naše južne brate, želela sem se prepričati o njih kulturi. Šla sem mej nje, videla in spoznala sem jih, a srce mi sedaj krvavi, če pomislim, kolika krivica se godi njim,

ki so vsakako v narodom.

Da, videla
znala čili rod,
tudi o njega ku
tosti srcá. Megl
se zreali ta nar
njegovo razširja
Lahko rečem: n
Črnogorci, amen

Takozvani
otresti napačnih

„S
Pr

Resnico t
sin zemlje črno

Ras je, Č
pojdi iskat: p
bratoljubja, po
potem šele dol
prosti Črnogore
mali, a občudo

Rado se c
nsmiljenost“, a
Črnogorci nad

У Ц Р Н О Ј Г О Р И*)

— ПУТОПИСНА ЦРТА И УТИСЦИ —

НАПИСАЛА Терезина Д-р Јенкова, посрбио Ур.

Ein Land durchaus erfüllt von hohen düstern Gebirgen, eine nackte, öde, baum- und strachlose Steinwüste, deren monotone tote Hochfläche nur hie und da durch eine finstere gähnende Schlucht unterbrochen wird — in diesem ganzen trostlosen Gebiete aber als menschliche Bewohner einzig und allein eine geringe Zahl halbverhungelter hohläugiger verlumpter Hirten, die bei der ersten besten Gelegenheit sich in mordsüchtige Briganten verwandeln, — dies ist das Bild ungefähr, das bei dem Worte „Montenegro“ vor den Augen des deutschen Publikums, wenn nicht Europas überhaupt, aufsteigt. Aber dies Bild ist wenigstens zum grössten Theile ein falsches.

Dr. Bernhard Schwarz „Montenegro.“

Земља нанизана свуда високим стрмим планинама, кршевита пустиња, гола, без стабла и дрвета, једноликоост које бркају где-где само црне и страховите провалије — на свему овоме жалосном предјелу, слични људскијема становницима, живе неколико пола гладнијех, голијех и дивљијех чобана, који се, при свакој даној прилици, претварају у крволочне лопове — то је од прилике слика, која никне пред очима Немачке, ако не уопште и све јевропске публике, када чују ријеч „Црна Гора.“ Али је та слика, готово свему обиму своме, — лажна.

Д-р Бернхард Шварц „Црна Гора.“

Срце ме је и особита симпатија к нашој јужној браћи вукла на југ. Жељела сам се упознати с њима, упознати се са њиховом културом. Била сам међу њима, виђела их и познала, па ми се срце стегне, кад замислим, колико је незгода код њих, али управо заслужују, да поштујемо овај малени народ.

Да, виђех кршевиту земљу црногорску, познадох овај чили народ, увјерих се о његовој култури и чудих се племенитости његова срца. Граница нејасности се укину, и преда-мном се

*) „Slovenski Narod.“

Spomini Terezije Jenko
s potovanja po Črni Gori
leta 1895

(Slovenski narod, junij 1896)

Prevod je bil leta 1897 ponatisnjen
v črnogorski literarni reviji „Luča“

O aktivnostih Terezije Jenko je redno poročalo dnevno časopisje

LISTEK.

Pismo Vladimirova Kanazireva gospe dr. Jenkovi.

Blagorodna gospa:

Pozdravljam Vas k povratku v Vašo prekrasno in svobodno (v primeru z našo) domovino, v sredo Vaše blagorodne obitelji.

Hitim pridružiti svoj mali trud in svoja opazovanja k delu, katero ste Vi tako veliko-dušno vzela nase, delo s tako blagim namenom. Hitim tako, kakor hiti zima, saj ona ne prinaša s seboj našim tukajšnjim ubežnikom, tem manj še onim, kateri so ostali za Rilo, v Makedoniji, našim bratom, onih radosti, katerih Vi pričakujete od nje v svoji deželi.

O ne! Naši otroci se ne veselijo prvega snega! Oni ne pričakujejo nepotrpežljivo onega časa, ko zmrzne reka, da bi začeli svoje ljubljene zimske zabave. V ta čas se bodo naši otroci, gladni in goli, tresli v mrzlih objemih svojih do skrajnosti obupanih mater.

Ljubljanske novice.

Nadvojvoda Josip Ferdinand se je včeraj zvečer vrnil v Ljubljano.

Predavanje blag. gospe dr. Jenkove je vzbudilo po našem mestu živahno zanimanje za bedne brate v Makedoniji. In ni čuda! Gospa dr. Jenkova je predavala s pravim slovanskim čutom in tako živahno slikala grozo in bedo, da so se mnogi pri predavanju solzili. Redkokedaj je kako predavanje tako globoko seglo v srca poslušalcev. Danes prinašamo v podlistku pismo odličnega macedonskega častnika gospej dr. Jenkovi. Prepričani smo, da bo to pismo tudi vzbudilo mnogo pozornosti in se tako postavi na krepko podlago pomožna akcija za brate, ki na daljnem jugu trpe in se boré »za krst častni in svobodo zlato«. Povdarjati moramo še, da je bila pri nedeljskem predavanju dvorana v »Mestnem domu« nabito polna. In tako bo vedno, kadar se bo predavalo o zadevah, ki segajo tudi v dušo našega naroda. Za slovansko zaveat mej nami bi si gospa dr. Jenkova pridobila velikih zaslug, ako bi s takimi predavanji nadaljevala. Naše ljudstvo naj se zave, kaj je zanj slovanski jug!

Slovenec: političen list za slovenski narod (01.12.1903) – oba članka v tej številki časopisa Slovenec: letnik 31, številka 278, datum: 1.12. 1903

***“Dobrotnica in tolažnica vseh ponižanih in razžaljenih
ter premnogih skritih in sramežljivih siromakov v Ljubljani in drugje,
žena, ki je delila in deli svoje darove in dobra dela tako,
da ni nikoli vedela levica, kar je dala in daje desnica.”
Minka Govekar (Ženski svet, september 1932)***

Finančno je podpirala dijake, da so lahko končali izobraževanje.

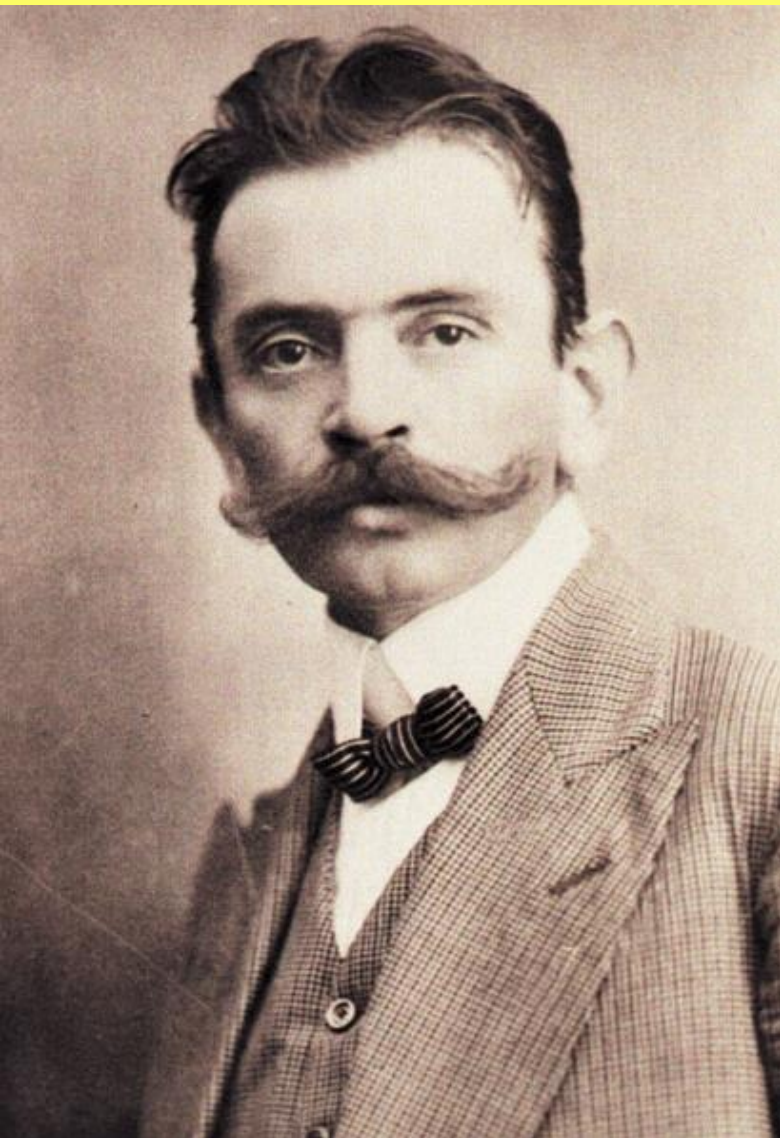
Zavzemala se je za bolnike, posebno za jetične.

**Med prvo svetovno vojno je skrbela za ruske ujetnike,
zaradi česar jo je večkrat zaslišala policija.**

**Zavzemala se je za ruske begunce in emigrante,
ki so se leta 1920 in kasneje zatekli v Kraljevino SHS.**

**Predsednica Ruskega rdečega križa,
častna članica organizacije ruskih vojnih invalidov Jugoslavije,
pobudnica ustanovitve Ruske matice v Ljubljani.**

Velika prijateljica in podpornica pisateljev in pesnikov

“Morda ne boste v položaju, da bi mi mogli poslati večjo vsoto; – a prosim Vas, če Vam je le kako možno, pošljite mi do nedelje vsaj manjšo podporo ...”

“Zahvaljujem se Vam najtopleje na poslanem.”

*(Iz Cankarjevih pisem
Tereziji Jenko leta 1899)*

**V drami Za narodov blagor
je Tereziji namenil lik Mrmoljevke:**

»Skrbite tudi, prosim, da ne bo Noskova za jezikavo Mrmoljevko prelepa in prezapeljiva. Mrmoljevka je gobezdalo in drugega nič. Poznam v Ljubljani gospo, ki ji je zelo podobna.«

*(Iz Cankarjevega pisma
Frideriku Juvančiču leta 1906)*

Za slovensko zgodovino sta pomembni tudi obe Terezijini hčeri

Eleonora Jenko, poročena Groyer

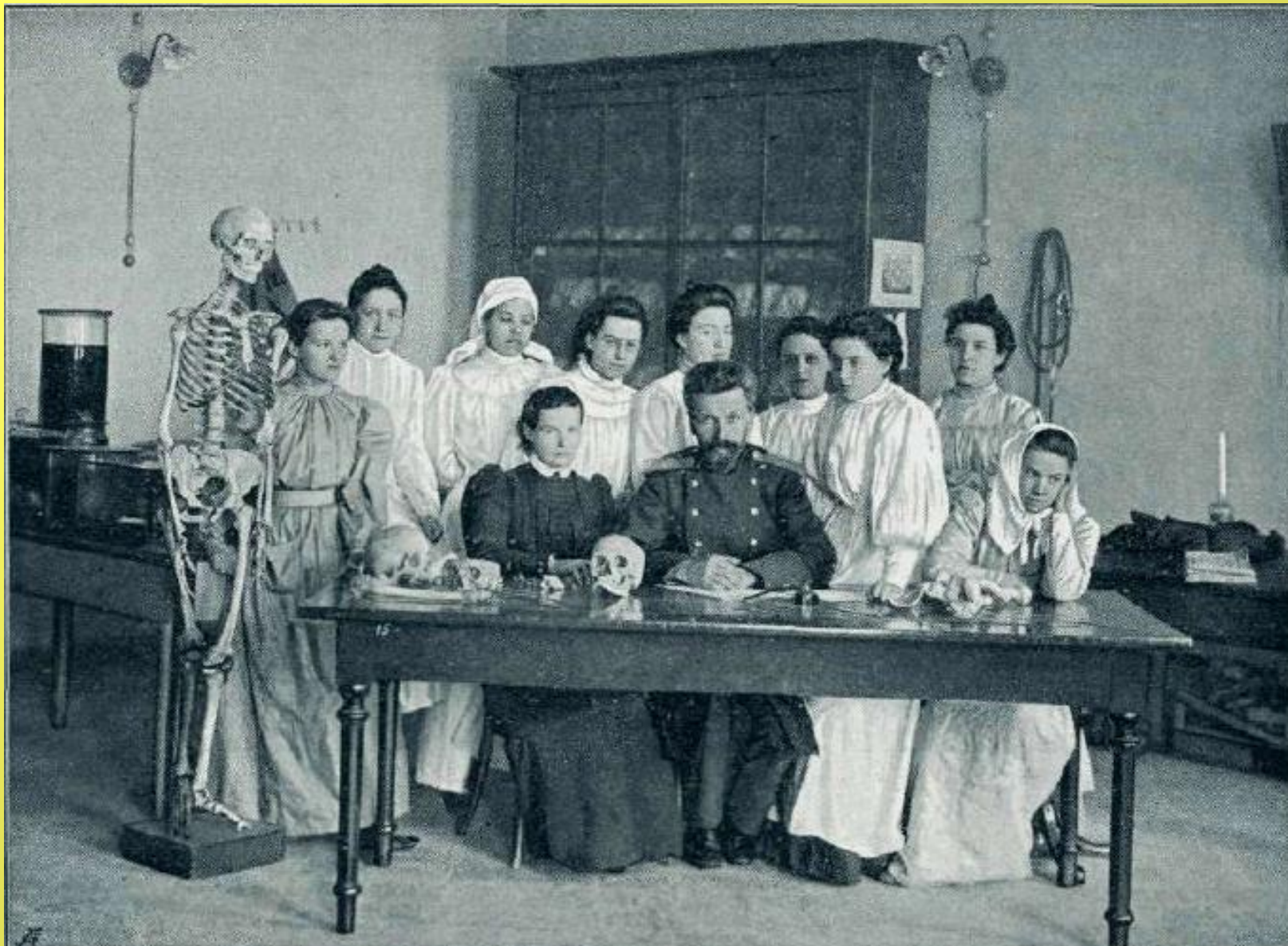
1879–1959

prva slovenska zdravnica

Gojenke dekliškega zavoda carice Marije na Cetinju v Črni Gori

**Študentke medicine na ženski medicinski fakulteti v Sankt Peterburgu
okoli leta 1903**

Vabilo na Eleonorino promocijo leta 1907

Eleonora Jenko cand. med.
uljudno vabi Vaše blagorodje
na svojo promocijo
ktera se vrši na Lzenski
medicinski fakulteti
v S. Peterburgu,
dne 14. svečana 1907.

Mademoiselle Éléonore Jenko
cand. en méd.
a l'honneur de vous prier, de
bien vouloir assister à la
cérémonie de sa promotion,
qui aura lieu à la Faculté
de Médecine de Femmes
de St. Pétersbourg le 14
Février 1907.

Kronverkskaia ul. 13.

— **Prva Slovenka — doktor vsega zdravilstva.** Včeraj je bila promovirana na ženski medicinski fakulteti v Petrogradu za doktorja vsega zdravilstva gdč. Eleonora Ludovikovna Jenko, hčerka uglednega tukajšnjega zdravnika in velikega Slovana g. dr. Ljudevita Jenka in njegove gospe soproge Terezine. Gdč. Eleonora Jenkova je absolvirala gimnazijske študije na Celinju v Črni gori in je nato študirala medicino na vseučilišču v Petrogradu, kjer je vse izpite napravila z izvirnim uspehom. Vsled revolucije na Ruskem, ki je provzročila, da so bile dlje časa zatvorjene vse visoke šole, je morala za nekaj časa prekiniti svoje študije. Lansko leto je nekaj časa prakticirala na tukajšnji deželni bolnici in se je nato vrnila v Petrograd, kjer je sedaj dosegla najvišje akademično dostojanstvo — doktorat. Gdč. Eleonora Jenkova je, kolikor je nam znano, prva Slovenka, ki si je priborila akademično dostojanstvo doktorata; prakticirala bo nekaj časa pri dr. Ottu, da se specializira, in se bo nato stalno nastanila na Ruskem. Mladi zdravnici in njeni spoštovani obitelji naše iskrene čestitke!

— **E. Haeckel, die Welt...** Ta znamenita knjiga tolmači

O Eleonori Jenko,
kot prvi slovenski zdravnici,
so poročali mnogi časopisi.

vabi odbor.

— **Srbski listi o prvi slovenski zdravnici.** Najuglednejši srbski list „Trgovinski Glasnik“, organ združenih srbskih trgovcev, in ugledne „Beogradske Novine“ prinašajo zelo simpatične beležke o prvi slovenski zdravnici v Ljubljani, gdč. Eleonori Jenkovi in odličnih njenih starših, gospej Terezini in gospodu dr. Ljudevitu Jenku.

— **Ondriček v Gorici.** Dae 20. t. m. pride v Gorico sloveči češki umetnik

Slovenec (8. 2.1907)

Slovenski narod (16. 2.1907)

Higijena.

ZDRAVSTVO IN LEPOTA. (Nadaljevanje.)

Piše dr. E. Jenko-Groyerjeva.

Način življenja. — Načinov prehrane za bolnike in bolehe je ogromno in so zelo različni, ker so v tesni zvezi z našimi navadnimi in idiosynkrazijami. Odločati o prehrani v slučajih ledvičnih bolezni, reume, nutike, srčnih hib, sladkorne bolezni.

Materinstvo in zakonodaja

Dr. E. Jenko-Groyerjeva

V zgodovinskih preobratih novega veka se je pravni položaj zakonske žene lere večkrat izpreminjal. Temu primerno so se pravice materinstva razširjale zmanjševale po različni zakonodaji raznih narodov. Zelo okrnjene so bile lastne pravice zakonske žene za časa Napoleona I.; od takrat zakonska žena mati imela nobenih pravic odločati o usodi svojih otrok, kakor tudi ni bila pravomočna za pogodbene podpise. Z njeno lastnino je po zakonu razpolagal mož, prav tako z njenim denarjem.

Dolgotrajne vojne, revolucijska gibanja so povzročila, da je zaščita materinstva padala. Posledica tega je bilo izumiranje rodov, slabotni naraščaj, širjenje njih bolezni, propadanje urejenega npravnega življenja, naraščanje števila nezakonskih otrok itd. Te in druge posledice so zahtevale uvedbo zakonitih postavk, s katerimi je treba razrediti zakonodajo, ki jo je imela v preteklosti.

Kmečka žena, njeno delo in zdravje.

Dr. Eleonora Jenko-Groyerjeva.

V našem slovstvu najdemo veliko resnično lepega in vrednotnega o naši kmečki ženi. Ona slovi po svojih čednostih, po npravnosti, zvestobi in ljubezni do svojcev, po usmiljenosti do trpečih, po radodarnosti, gostoljubnosti in prijaznosti do vsakogar. Čut človeškosti ji je lasten. Tako tudi srčnost; kadar zahteva potreba, da brani dom in svojce v nevarnosti, bodisi pred tatovi ali ognjem, vodo ali živaljo, se žrtvuje do skrajnosti. Na Gorenjskem je neka ženska rešila svojega moža pred besnečim bikom s tem, da ga je zmamila nase z rdečo ruto. V drugem kraju je žena potegnila tujega otroka iz gnojnice, v tretjem primeru je izvlekla bolno mater iz goreče hiše. Takih činov zgledne srčnosti in iskrene ljubezni je vedno še dosti med kmečkimi ženami. Saj je zapisano o Babji Gorici pri Laverči, kako so kmečke žene zapodile sovražnega Turka, da ohranijo domove možem in otrokom.

Dr. Ana Jenko, poročena Šterba-Böhm

vstopil straznik in odpeljal Lebana
vživat »Glavni dobitek« v zapor.

Ij **Poročila** se je danes gdč. dr.
Anica Jenko, hčerka gospe Terezije
dr. Jenkove z g. dr. Janom Šterba
Böhmom, docentom na češkem vseučilišču v Pragi.

Ij **Nov tenorist slovenske opere in**
opere. Kakor smo že ne kratko poro-

f

Pretreseni od globoke žalosti naznanjamo sorodnikom in prijateljem pretužno vest, da je preminula predvidena s tolažili sv. vere naša blaga, nepozabna, iskreno ljubljena hči, oziroma soproga, mati, sestra, teta

dr. ph. Anica Šterba-Böhmova

v Pragi, dne 22. VII. 1936. leta.

Predrago rajnko bodo položili k večnemu počitku v Pragi dne 23. VII. 1936. Maše zadušnice se bodo brale v Pragi, na Bledu in v Ljubljani. Prosimo tihega sožalja.

LJUBLJANA, dne 23. julija 1936.

MATI: Terezina Jenko; **SOPROG:** Predsednik zračne odbrane, prof. univ. dr. ph. Ján Šterba-Böhm; **SIN:** cand. tech. Ján Šterba-Böhm; **SESTRA:** Dr. med. Eleonora Jenko-Groyer; **BRAT:** ministrski svetnik, mont. inž. Miljutin Jenko; Svakinji, nečakinje, nečaka in ostalo sorodstvo.

Promocija. V soboto, dne 22. julija je bil na češkem vseučilišču v Pragi promovirana za doktorico modroslovja gdč. Anica Jenko, hči ljubljanskega zdravnika g. dr. Ljudevita Jenka. Čestitamo!

Neroden strelec. Dne 28. preteklega meseca je nek gospod visokošolec streljal ob Ljubljani

ZAHVALA

Globoko ganjeni za premnoge dokaze ljubezni in sočustvovanja ob smrti naše preblage mame, gospe

TEREZIJE JENKO

vdove zdravnika

imejteljice reda sv. Save IV. in III. stopnje, reda vseh ruskih invalidov, reda Rdečega križa, reda sv. Stanislava za zasluge

izrekamo našo najpristranejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo čč. duhovščini, prevzv. knezoškofu dr. Rožmanu, gosp. protu Djordje Budimir Protojereju, in predstavnikom pravoslavne občine, gg ministrom in senatorjem, zastopstvu kr. banske uprave, zastopstvu mestne občine ljubljanske, Rdečemu križu, vsem ruskim organizacijam, Glasbeni Matici, predstavnikom kulturnih in humanitarnih društev za častno spremstvo pri pogrebu. Pristrčno zahvalo izrekamo Glasbeni Matici za prekrasno petje, vsem darovalcem prelepih vencev in krasnega cvetja in vsem, ki so blagopokojno v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti

Sveta maša zadušnica bo v petek, 28. januarja 1938, ob 8 zjutraj v cerkvi sv. Nikolaja

V Ljubljani, dne 26. januarja 1938

Dr. Eleonora Jenko-Groyer, hči — mont. inž. Miljutin Jenko, ministrski svetnik, sin in ostalo sorodstvo

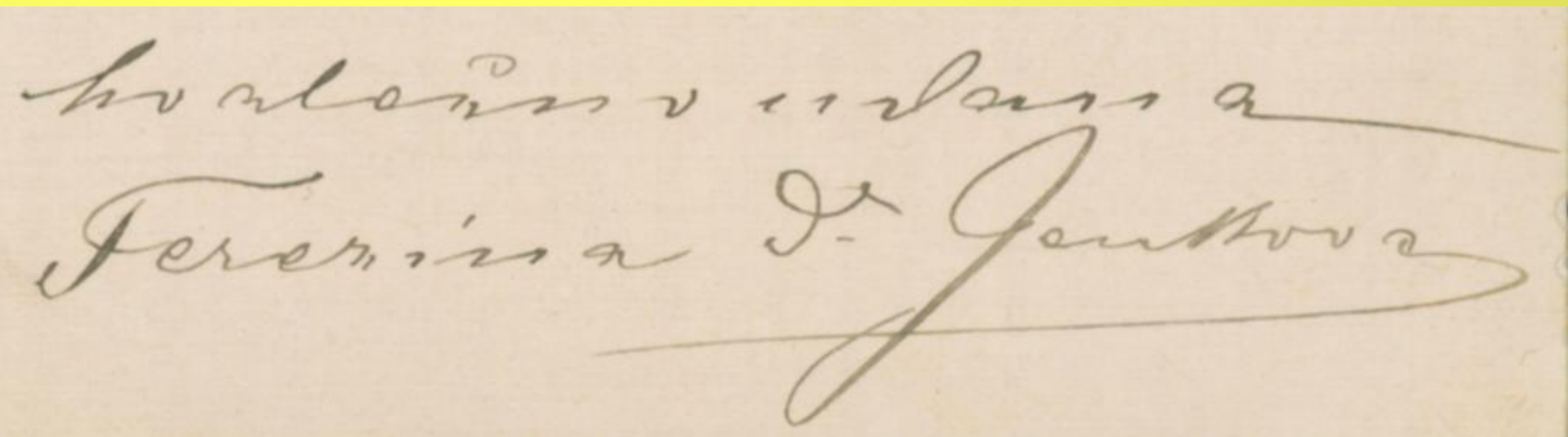
**Terezija Jenko je umrla
21. 2. 1938, pokopana je
na ljubljanskih Žalah.**

*»Gospa Terezina je bila samosvoja, originalna,
na videz in včasih po govorici romantična,
v resnici pa prav realna in praktična,
na premnoge strani izredno koristna žena.
O tem bi mogli marsikaj povedati naši
pisatelji, umetniki, zlasti pa dijaki.
Gospodčeva je bila res gosposka!
Bila je globokomiselnna in
pesniško razpoložena Slovenka,
ki ni tratala časa s plitkostmi in ničemrnostmi.
Silno je ljubila naravo
in v cvetlicah je nahajala prav posebno radost.«*

Fran Govekar

Hvala za vašo pozornost.

A photograph of a handwritten signature in cursive script on a piece of paper. The signature is written in dark ink and consists of two lines. The first line reads 'hvala za vašo pozornost' and the second line reads 'Iztok Petric'. The signature is elegant and fluid, with long, sweeping strokes.

E-pošta: iztok.petric@gmail.com